

PÜSPÖKFÜRDŐ ENDEMIKUS FAJAINAK (VÁRADI MARADVÁNYCSIGA, RAKOVICAI KELE) EX SITU MEGŐRZÉSI MUNKÁI

Müller Tamás¹, Várkonyi Levente¹, Adrian Gagiu², Kovács Balázs¹, Buza Eszter¹, Majoros Gábor³, Staszny Ádám¹, Horváth Ákos¹, Bernáth Gergő¹, Tóth Gábor¹, Tatár Sándor⁴, Urbányi Béla¹, Fehér Zoltán⁵, Horváth László¹, Gabriela Grigoras⁶, Cecilian Serba⁶, Csenki-Bakos Zsolt¹, Müllerné Trenovszki Magdolna¹

¹Szent István Egyetem MKK MTI Halgazdálkodási Tanszék, Gödöllő

²Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, Romania

³Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kar, Budapest

⁴Tavirózsa Környezet- és Természetvédő Egyesület, Veresegyház

⁵Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest

⁶Museum Complex of Natural Sciences, Aquarium Galați, Galați, Romania

Kivonat

A váradi maradványcsiga *Melanopsis parreyssii* és a Racovitza-kele *Scardinius racovitzae* melegkori maradványfajok, melyek kizárólag a Nagyváradi melletti Püspökfürdő, mindössze 1 ha vízfelületű természetes termálvizű tavában fordulnak elő. A Nemzetközi Vöröskönyv besorolása szerint kritikusan veszélyeztetett hal- és csigafaj az utóbbi néhány évben végveszélybe kerültek a termáltó forrását megcsapoló, idegenforgalmi célú mélységi fúrások miatt. A helyi Körösvidéki Múzeum biológusai akváriumokba mentették a tóban élő védett hal és csigafajok néhány példányát. Mivel ezeket az állatokat mesterséges körülmények között eddig még nem sikerült szaporítani, a tóba egy tömlőn keresztül termálvizet pumpálnak, hogy megpróbálják megmenteni az ott rekedt példányokat. 2013-ban a Körösvidéki Múzeum vezetésével egy román-magyar együttműködés indult meg, melynek célja a két állatfaj megmentése. A SZIE Halgazdálkodási Tanszékének munkatársai 15 váradi maradványcsiga és 20 Racovitza-kele behozatalára kaptak engedélyt. A tanszék munkatársainak laboratóriumi körülmények között jól sikerült az eredeti élőhelyi feltételekhez hasonló környezetet biztosítani, és szaporodásra készíteni mindkét rendkívül érzékeny fajt (az irodalmi adatok szerint elsőként!), így van esély arra, hogy a védett reliktumfajok megmeneküljenek. Előadásunkban beszámolunk még a kele indukált szaporításáról, spermamélyhűtéséről és teszteléséről, morfológiai és genetikai vizsgálatáról, a püspökfürdői malakofauna alakulásáról, a maradványcsiga morfológiai vizsgálatáról. A soron következő lépés olyan hazai, termálvíz táplálta élőhelyek felkutatása és létrehozása a hal- és csigaszaporulat számára, melyeken hosszú távon biztosított lehet a kitelepített fajok fennmaradása.

A munka a Mohamed bin Zayed Species Conservation Fund (Project no: 13255722), valamint az MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj (BO/00054/12/4) támogatásával valósult meg.